

Memo

memonummer	20190410-0435231.100-rev00	
datum	11 april 2019	
aan	Fishing Adventure B.V.	
van	R. Michiels	Antea Group
kopie	S. Hammink	Antea Group
project	Bestemmingsplan Fishing Adventure B.V. te Enschede	
projectnr.	0435231.100	
betreft	Beoordeling cultuurhistorie & archeologie	

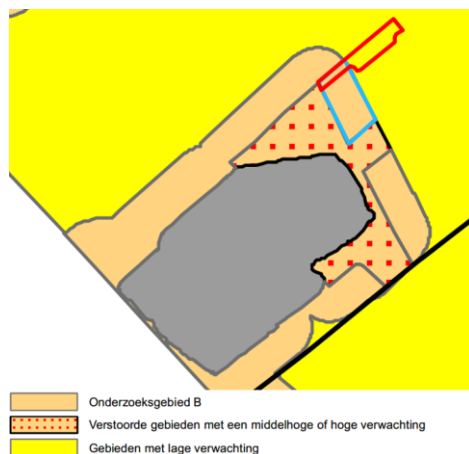
Inleiding

Fishing Adventure BV wil op het terrein van de zandwinlocatie Rutbekerveld langs de N18 tussen Enschede en Haaksbergen een visplas realiseren met bijbehorende faciliteiten, zoals parkeren, horeca, (wit)visvijver, bootjes, steigers en (drijvende) vishutten. Om dit mogelijk te maken, wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. In het kader van het bestemmingsplan is hieronder het aspect cultuurhistorie beoordeeld.

Archeologie

Uit de archeologische beleidskaart van de gemeente Enschede (juli 2009) blijkt, dat het plangebied is gelegen in een gebied waarbij een deel van de gronden is aangeduid als 'onderzoeksgebied B' en een deel als 'gebied met lage verwachting' (zie figuur 1).

Uit de 'beleidsnormen Enschede' (maart 2011) volgt dat bij gronden met de aanduiding 'onderzoeksgebied B' een aanlegvergunning nodig voor elke verstoring met een verstoring groter dan 2.500 m² en dieper dan 50 cm. Voor gronden met de aanduiding 'gebied met lage verwachting' geldt, dat voor elke grote verstoring van meer dan 10 ha geldt een bureauonderzoek en een verkennend veldonderzoek uitgevoerd te worden in geselecteerde zones uit een gespecificeerd verwachtingsmodel.

Figuur 1: Uitsnede archeologische beleidskaart van de gemeente Enschede, met globaal ligging plangebied (rode contour) en gebied archeologisch onderzoek 2012 (blauwe contour)

In augustus 2012 heeft Ingenieursbureau Oranjewoud BV (tegenwoordig Antea Group) in het kader van het vigerende bestemmingsplan Buitengebied Noordwest – Rutbekerveld (2014) een archeologisch inventariserend veldonderzoek, verkennende fase, uitgevoerd (blauwe contour). In het plan van Fishing Adventure is daar een deel van de parkeervoorzieningen geprojecteerd. Het archeologisch onderzoek (Archeologische Rapporten Oranjewoud 2012/111, Inventariserend veldonderzoek Rutbekerveld nabij Enschede, 27 augustus 2012) toont aan, dat het terrein geheel verstoord is tot in de C-horizont. In geen van de boringen zijn archeologische indicatoren aangetroffen. Ook is de laag

van Usselo niet in de boringen aangetroffen. Binnen het gebied wordt geen vindplaats meer verwacht. Het plangebied is vervolgens vrijgegeven voor het aspect archeologie.

Voor het deel van de gronden waar de bebouwing, de (wit)visvijver en overige parkeervoorzieningen zijn geprojecteerd geldt de aanduiding 'gebieden met lage verwachting'. Aangezien de verstoring van de bodem veel minder is dan 10 ha is ook hier geen archeologisch onderzoek nodig.

Dit volgt ook uit het vigerende bestemmingsplan waar voor het gehele gebied waar van het bestemmingsplan Buitengebied Noordwest – Rutbekerveld geen archeologische dubbelbestemming is opgenomen.

Vanuit het oogpunt van archeologie zijn er dan ook geen belemmeringen voor de uitvoering van het bestemmingsplan.

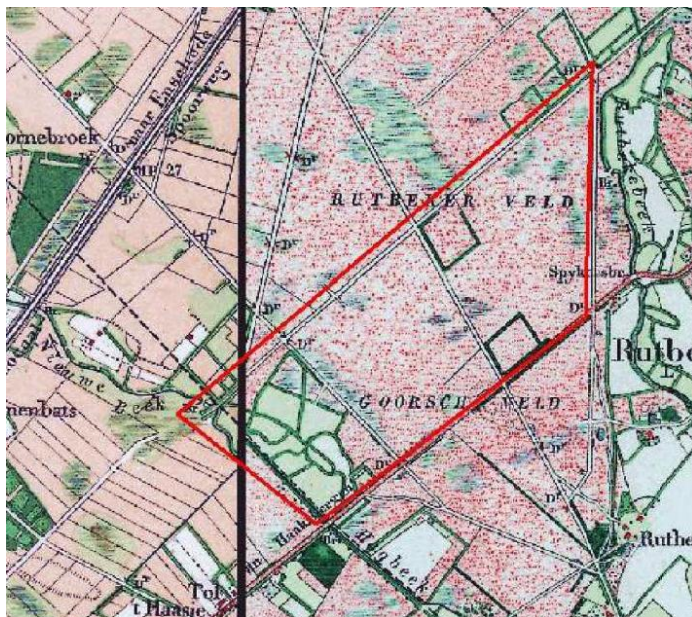
Landschap en cultuurhistorie

Historie

Het grondgebied van de gemeente Enschede bestaat voornamelijk uit een stuwwal- en keileemlandschap en een dekzandlandschap. Het gebied wordt doorsneden door vele beken, waaronder de Glanerbeek, de Elsbeek, de Rutbeek en de Boekelerbeek. Daarnaast ligt in het uiterste zuidoosten een veengebied (het Aamsveen), dat onderdeel uitmaakt van een groter veengebied dat in Duitsland ligt. Het landschap als geheel dankt zijn vorm aan de voorlaatste en laatste ijstijd. Van noord naar zuid loopt de stuwwal van Oldenzaal/Enschede, één van de grootste in Overijssel. Rond de stuwwal ligt een zone met veel keileem, dat tijdens de laatste ijstijd bedekt is door dekzand. Dit dekzand is afgezet door de wind, waardoor een deken van dekzand over het gebied is gelegd en hoge reliëfrijke dekzandkoppen en -ruggen ontstonden. Deze koppen liggen vooral op de grens van hoog naar laag: dus langs de beekdalen en stuwwallen.

Het agrarische landschap van de gemeente Enschede vindt zijn oorsprong in vroege Middeleeuwen, toen de bewoners van de streek op de hogere delen permanente akkers aanlegden. Om versnippering van de betrekkelijk kleine arealen te voorkomen werden de bouwlanden waar mogelijk gezamenlijk aangelegd en beheerd, de zogenaamde essen. Deze essen moesten regelmatig bemest worden om de vruchtbaarheid van de grond op peil te houden. Daarvoor werd een gemengd agrarisch bedrijf gevoerd, waarin ook beekdalen en woeste gronden een belangrijke rol speelden. De woeste gronden bestonden veelal uit heidevelden. De namen hiervan eindigden op - veld, iets dat in de huidige naamgeving nog altijd herkenbaar is.

Het Rutbekerveld was ook een dergelijke woeste grond. Hierop werden schapen geweid en plaggen gewonnen. De plaggen werden in de potstal gebracht en daar vermengd met de mest van de schapen. Vanuit de potstal werden de plaggen vermengd met mest vervolgens op de es gebracht.

Figuur 2: uitsnede uit het Bonneblad van 1900 met daarop de globale ligging van de zandwinning. Grotendeels bestond het nog uit heide (roze), met in het westelijk deel grasland. (Bron: ARCHIS)

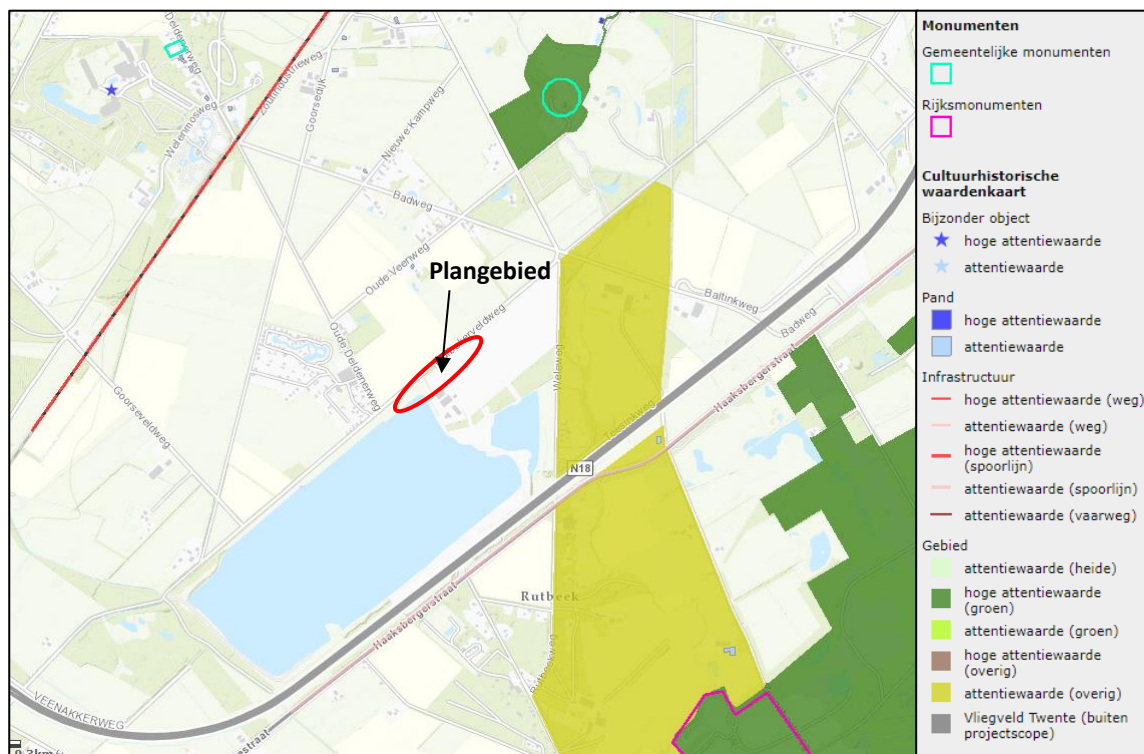
Vanaf 1850 traden grote veranderingen op in het landschap in de gemeente Enschede. In de eerste plaats verdween een groot deel van het oude cultuurlandschap als gevolg van de forse uitbreiding van de stad Enschede. In de tweede plaats maakte het resterende agrarische landschap rond de stad een metamorfose door. Zo werden, met uitzondering van een gedeelte van het Usselerveld, van het Usselerveen, de Derkingsmaten en het Aamsveen, alle woeste gronden ontgonnen. De heidevelden werden hoofdzakelijk omgezet in onregelmatig verkavelde en met houtwallen omringde weilanden en in bossen.

Het in cultuur brengen van de woeste gronden was tot het begin van de twintigste eeuw hoofdzakelijk een zaak van Enschedese textielfabrikanten. De introductie van de kunstmest maakte het eenvoudiger ook de woeste gronden als akkerland te gebruiken.

In de huidige tijd is een deel van het plangebied in gebruik als zandwinning. Er zijn geen specifieke cultuurhistorische waarden beschermd of aangewezen in het plangebied. De Oude Deldenerweg, die door het gebied gelopen heeft en een historische lokale verbinding vormde, is in de huidige situatie reeds verdwenen.

Cultuurhistorische waardenkaart, Enschede

Op basis van het vigerende bestemmingsplan en de cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Enschede is cultuurhistorie in relatie tot het plangebied beschouwd. Om zo goed mogelijk inzicht te krijgen in de cultuurhistorische waarden in de gemeente heeft de gemeente Enschede de cultuurhistorische waardenkaart opgesteld.

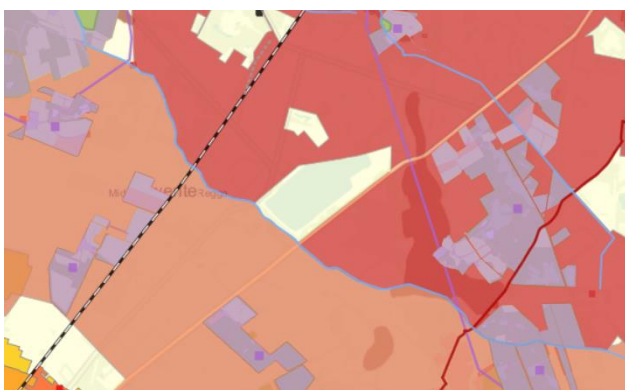

Figuur 3: Uitsnede cultuurhistorische waardenkaart

Uit deze kaart blijkt, dat er binnen het plangebied van het bestemmingsplan geen rijksmonumenten, provinciale monumenten of gemeentelijke monumenten aanwezig zijn. Verder zijn er geen bijzondere objecten, panden, infrastructuur of gebieden in het plangebied gelegen.

De provinciale cultuurhistorische waardenkaart

De provinciale cultuurhistorische waardenkaart (zie figuur 4) laat geen waarden zien in het plangebied. Het plangebied ligt wel op gronden die zijn aangeduid als ruilverkavelingsblok 1985 – heden (donkerrode arcering).

Figuur 4: Uitsnede provinciale cultuurhistorische waardenkaart - ruilverkavelingsblok 1985 – heden (donkerrode arcering).

Met de ruilverkaveling werd het landschap rationeler en doelmatiger ingericht. Hoewel deze ruilverkavelingsprojecten funest zijn geweest voor het kleinschalige cultuurlandschap, ziet men de grote herinrichtingsprojecten tegenwoordig ook als ruimtelijke illustratie van ontwikkelingen uit het verleden. De ruilverkavelingen zijn ingedeeld naar periodes die overeenkomen met de verschillende landinrichtingswetten die toen van kracht waren. De periode '1924-1953' is de tijd van de eerste ruilverkavelingwet, waarin landschappen vaak volledig op de schop gingen voor een optimale agrarische benutting. Bij deze ruilverkavelingen werd in mindere mate naar het oorspronkelijke cultuurlandschap gekeken. Tussen '1954-1984' was de tweede ruilverkavelingwet van kracht en kreeg landschap een iets prominentere rol, al dan niet met een landschapsplan. Vanaf 1985 werd de ruilverkaveling

vervangen door de meer landschapvolgende Landinrichtingswet. Het plan heeft gezien de kleinschaligheid geen invloed op de bestaande verkaveling en infrastructuur.

Op grond van bovenstaande wordt geconcludeerd dat vanuit het oogpunt van archeologie en landschap en cultuurhistorie er geen belemmeringen zijn voor de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan.